

Arthur van Schendelstraat 600

3511 MJ Utrecht

030 2567 350

Info@nmu.nl

www.nmu.nl

Datum: 03-06-2024

Reactie kaderstellende notitie UPLG Oostbroekorganisaties

UPLG: samen naar een leefbaar en duurzaam landelijk gebied

Schoon water, schone lucht, een gezonde en levendige bodem, een biodivers landschap en veerkrachtige natuur zijn onmisbaar voor een gezonde, klimaatbestendige en leefbare provincie Utrecht voor álle inwoners. De verantwoordelijkheid voor een gezonde, klimaatbestendige en leefbare provincie wordt gevoeld door velen en raakt ons allemaal. De belangen zijn groot, zowel in het hier en nu als voor de generaties na ons. Wij staan nu, met deze generatie aan de lat om ervoor te zorgen dat er een echt toekomstbestendig, biodivers landelijk gebied komt. Dat is waar de gezamenlijke Oostbroekorganisaties: Utrechts Landschap, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht en Natuurmonumenten, zich hard voor maken.

Een breed gedragen transitie van het landelijk gebied essentieel, waarbij er wordt ingezet op robuuste en aaneengesochte natuur, een vitale groenblauwe dooradering, waar water en bodem sturend zijn en er sprake is van een toekomstbestendige, natuurinclusieve landbouw. Kortom, een vitaal landelijk gebied. Er landen veel opgaven in het landelijk gebied. Alleen door echte samenwerking kunnen we deze opgaven realiseren. Dat is het doel van het UPLG en daarvoor is het nu nodig om met elkaar meters te maken. Wij roepen daarom met klem op niet verder te vertragen, maar aan de slag te gaan en dit integrale programma werkelijkheid te laten worden.

Ontwikkelkansen natuur en landschap

Om bij te dragen aan deze vitale toekomst, hebben in 2023 de Oostbroekorganisaties gezamenlijk de Utrechtse Natuurvisie 2050 gepresenteerd met daarin ontwikkelingskansen voor natuur en landschap in de verschillende Utrechtse regio's. Door realisatie van deze ontwikkelkansen dragen we direct bij aan de uitvoering van het UPLG. Maar om deze werkzaamheden uit te kunnen voeren is er wel een goed kader nodig. De kaders die geschetst worden in de kaderstellende nota UPLG zijn noodzakelijk voor het slagen van deze ontwikkelkansen.

De kwaliteit van natuur in de provincie is laag en een verdere achteruitgang dreigt door aanhoudende verdroging, vermesting, verzuring, versnippering en verstoring. Hierdoor is de natuur niet veerkrachtig en niet robuust en dat maakt de natuur enorm kwetsbaar. Daarom achten we het bovenop de kaderstellende nota UPLG van belang dat er ook kwalitatieve natuurdoelen voor de gehele provincie Utrecht komen, waarbij natuurdoelanalyses bruikbare instrumenten zijn als startpunt voor herstel en versterking van natuur. En een basiskwaliteit natuur voor het hele landelijke gebied. Herstel en versterking van de natuur is niet alleen essentieel voor de natuur zelf. Het is een kernwaarde van ons bestaan. Ecosysteemdiensten (zoals ten behoeve van een goede waterkwaliteit), hebben alleen effect als de natuur op orde is en zijn werk kan doen.

Maatregelpakketten

De provincie Utrecht heeft dit voorjaar financiering toegezegd gekregen voor het uitvoeren van de ingediende maatregelpakketten. Hiermee kunnen we een goede start maken met het uitvoeren van het UPLG. Utrecht heeft, met zicht op 284 miljoen, een aanzienlijk deel van de in totaal landelijk beschikbare financiering toegezegd gekregen. Dit is er onder andere het gevolg van dat de ingediende pakketten voortborduren op bestaande, al jarenlang lopende trajecten in de provincie. Bij deze trajecten, zoals de Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw, is bij de ontwikkeling een brede vertegenwoordiging van gebiedspartijen betrokken en vertegenwoordigd in de stuurgroep. Hier volgen een paar voorbeelden vanuit de maatregelpakketten, die direct bijdragen aan een vitaal landelijk gebied, waar breed gedragen energie zit:

1. Utrechtse Monitor Duurzame Landbouw

De UMDL is een KPI-monitor waarmee boeren punten kunnen scoren voor hun prestatie op het gebied van onder andere water, biodiversiteit en klimaat. Deze monitor is integraal en boeren krijgen een beloning gebaseerd op hun score. Er is sprake van doelsturing, die boeren de vrijheid geeft om zelf te bepalen welke maatregelen ze willen nemen. Vanuit de maatregelenpakketten komt er nu financiering voor de verdere uitrol van de UMDL, waardoor in plaats van de reeds gestarte 100 boeren, 500 boeren deel kunnen nemen. Op die manier worden de eerste stappen gezet richting een functionerend beloningssysteem dat perspectief biedt en direct bijdraagt aan doelen voor natuur, water en klimaat.

2. Groenblauwe dooradering

In de gebieden, zoals in lopende gebiedsprocessen, wordt gewerkt aan de groenblauwe dooradering. Deze is als concrete opgave van 10% dooradering, opgenomen in het UPLG. Er is enthousiasme om hiermee echt aan de slag te gaan, omdat zowel voor de landbouw als de natuur de voordelen erkend worden. Ook hiervoor is financiering beschikbaar in de maatregelenpakketten. Het uitbreiden van de groenblauwe dooradering wordt door veel partijen als een win-win-activiteit gezien. De financiering uit de maatregelenpakketten is hiervoor wel voorwaardelijk.

Wat is er verder nog nodig?

1. Beweging in de gebiedsprocessen door goed grondbeleid

Om versnelling te krijgen in de gebiedsprocessen is beweging nodig. Een goed grondbeleid helpt daarbij en zorgt ervoor dat er gekeken kan worden naar welke functie op welke plek het best vanuit een bodem- en watersturendprincipe tot vitaliteit kan komen. Zorg ervoor dat, met beschikbare gronden, er voldoende beweging in het gebied mogelijk is, en dat er voor alle doelen en doelgroepen voordeel te behalen valt.

2. Realisatie NNN en Groene Contour

In 2027 is de afspraak dat het NNN en de Groene Contour, zoals reeds afgesproken in 2011, gerealiseerd zal zijn. Dit doel ligt nog niet binnen handbereik. Het UPLG biedt kansen om hier beweging in te krijgen, omdat in de gebiedsgerichte aanpak deze doelen meegenomen worden in het totaalplaatje. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat ook het instrumentarium, dat voor de Groene Contour in ontwikkeling is, snel beschikbaar komt. Er bestaat interesse bij verschillende partijen, maar zonder instrumentarium geen vooruitgang.

3. Goed verdienmodel voor natuurbeheer, zowel voor natuurbeheerders als agrariërs

Voor een lange termijnperspectief voor de beheerders en doorontwikkeling naar een robuuste natuur, is het van belang dat natuurbeheer, zowel voor de boeren als de natuurorganisaties, en zowel op agrarische gronden, als op natuurgronden, kan gaan werken als verdienmodel in plaats van een vergoeding. Alleen op die manier kunnen we samen werken aan een gezonde natuurlijke omgeving voor alle inwoners. En samenwerken is keihard nodig willen we alle opgaven in ons landelijk gebied kunnen waarmaken. Naast deskundig en toegewijd natuurbeheer in NNN en N2000 zijn er diverse kansen voor agrarisch natuurbeheer in de provincie. Deze natuur in agrarisch gebied is van belang voor het hele ecosysteem en zorgt er ook voor dat Natura2000 gebieden en NNN robuuster kunnen worden en niet verder versnipperd raken en daardoor in kwaliteit afnemen. De natuurgebieden – veelal beheerd door terreinbeherende organisaties of particuliere natuurbeheerders – hebben andere natuurdoeltypen dan de percelen het agrarische natuurbeheergebied. Bij een deel van die natuurdoeltypen kunnen boeren een rol spelen in het beheer. Met nieuwe pachtcontracten en afspraken over beheer wordt hier steeds meer samengewerkt tussen verpachters en pachters.

4. Beschikbare middelen voor maatregelpakketten die niet zijn toegekend

Een aantal maatregelpakketten, zoals dat van de Utrechtse Heuvelrug, is niet toegekend. De urgentie in de Utrechtse Heuvelrug is hoog. Jarenlange verdroging, vermesting, verzuring, versnippering en verstoring hebben aanzienlijke significant negatieve effecten op de kwetsbare systemen van de Heuvelrug achtergelaten. Zeker de combinatie verdroging-vermesting-verzuring is op de armere zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug desastreus. Oude bosopstanden takelen in rap tempo af, bloemrijke schraallanden verwelken en complete heidesystemen storten in. Hiermee verdwijnen kenmerkende en unieke stukjes Utrecht, voor altijd. Een nat voorjaar brengt hier geen verandering in, wat dood is gegaan komt door een nat voorjaar niet weer tot leven. Doordat terreinen niet met elkaar verbonden zijn en geïsoleerd liggen, is er ook geen uitwisseling of aanvulling van buitenaf. Het is van groot belang om ook hier aan de slag te gaan en te kijken of er vooruitlopend op de tweede tranche middelen beschikbaar zijn.

Oproep: ga aan de slag

Onze oproep is helder, wacht niet langer en ga aan de slag. We kunnen ons verdere vertraging niet veroorloven, niet voor de natuur, onze leefomgeving en de gezondheid van alle inwoners van de provincie Utrecht. Door onze nauwe samenwerking met de landbouw, zien we de enorme moeilijkheden waar de boeren mee worstelen. Daarom zetten we ons ook in, om te werken aan een toekomstbestendige landbouw, met een goed verdienmodel. Een groot deel van de financiering, beschikbaar in de maatregelpakketten komt ten goede aan een toekomstbestendige Utrechtse landbouw. Van belang is dat er wel op gestuurd wordt dat de uitvoer zoveel mogelijk integraal wordt opgepakt. Alleen door te sturen op betrokkenheid van de verschillende actoren en belangen zullen de doelen behaald kunnen worden. Dat wil zeggen, echt integrale projectteams, met oog voor alle belangen. Zorg er ook voor dat de middelen niet bij 1 actor komen te liggen in de uitvoering.

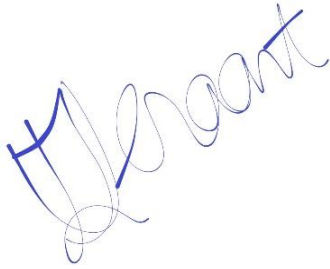
Duidelijk kader

Het duidelijke kader waar vanuit de gebieden met regelmaat om is gevraagd, is met deze kaderstellende notitie vormgegeven. Doordat de verdere uitwerking nog niet is ingevuld biedt deze juist ruimte voor de concrete invulling van onderop met een goed bottom-up-proces. Hierin is ook ruimte voor de aanvullende doelen en wensen van onderop. Voor de Oostbroekorganisaties is het daarvoor van belang dat de doelen voor natuur, water en klimaat met een toekomstbestendige duurzame landbouw, zoals beschreven in het Utrechts Programma Landelijk Gebied, verankerd worden in een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. Geef samen met het gebied uitvoering aan de maatregelen zoals die staan beschreven in de maatregelenpakketten. En zorg ervoor dat alle

partners in staat worden gesteld om te participeren en hun rol te pakken in deze processen. Het gaat om de toekomst van het gehele landelijk gebied.

We roepen de Staten dan ook op om de uitgangspunten zoals die benoemd zijn in de kaderstellende notitie UPLG te omarmen en het daarmee mogelijk te maken om de ambitieuze, maar noodzakelijke plannen uit het UPLG samen te gaan realiseren.

Namens Utrechts Landschap, Natuur en Milieufederatie Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht en Natuurmonumenten,

A handwritten signature in blue ink, reading 'Josja Veraart', written in a cursive style.

Josja Veraart

Directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht